

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Teze diplomové práce

Samospráva a veřejný život v obci Medlov

Zuzana Hwozdecká

© 2015 ČZU v Praze

Samospráva a veřejný život v obci Medlov

Souhrn

Předmětem diplomové práce na téma „Samospráva a veřejný život v obci Medlov“ je analýza komunálního politického systému a participace občanů na veřejném životě v této obci. Výzkum je proveden v obci Medlov s důrazem na období po roce 1989. Práce je rozdělena na dvě hlavní části, a to na část teoretickou a na část praktickou.

Teoretická část práce vymezuje základní pojmy, které souvisí s komunálním politickým životem, jako je lokální politika, komunální úroveň volebního systému České republiky a komponenty tohoto volebního systému.

Praktická část se zaměřuje na charakteristiku obce z hlediska historického, demografického a socioekonomického. Stěžejní část práce analyzuje a vyhodnocuje výsledky komunálních voleb, které se uskutečnily v letech 1994 až 2014. Dále charakterizuje místní politické spektrum, politickou angažovanost občanů, jejich volební účast a další možnosti aktivní participace občanů na veřejném životě v obci.

Klíčová slova: Medlov, místní samospráva, rozvoj obce, rozpočet obce, participace občanů, místní spolek, volební strana, kandidátní listina, komunální volby.

1 Úvod

Tématem této diplomové práce je samospráva a politický život v obci Medlov po roce 1989. V roce 1990 došlo v důsledku změny režimu k velkým organizačním a legislativním změnám. Mezi organizační změny patřilo zrušení krajských národních výborů a zánik místních národních výborů, které ještě po nějakou dobu spravovaly obce až do oficiálního ustanovení obecního zřízení jako důležité součásti veřejného sektoru. Reformou veřejné správy získaly města i obce zpět svoji samosprávu. Občané obce měli možnost politického rozhodování, získali především jedno z nejzákladnějších práv, a to právo volit a být volen v rovných volbách.

Z hlediska obcí je základním legislativním dokumentem v České republice zákon č. 128/2000 Sb., o obcích. V České republice existovalo k 1. 1. 2011 celkem 6 251 obcí, což bylo o 2 151 obcí více než k 1. 1. 1990. Obce mají rozdílnou úroveň výkonu přenesené působnosti a jsou rozděleny do 14 krajů včetně hlavního města Prahy.

V této diplomové práci, která je postavena jako případová studie obce Medlov, se zabývám otázkou vývoje a fungování místní samosprávy a veřejným životem v této obci. Práce se skládá ze dvou hlavních částí, teoretické a praktické. V literární rešerši objasňuji pojmy, které přímo souvisí s komunální politikou, v empirické části charakterizují danou obec z různých hledisek (historického, demografického, ekonomického a dalších). Důležitou součástí je také analýza výsledků komunálních voleb šesti volebních období (1994–2014).

2 Cíle práce a metodika

Tématem diplomové práce je samospráva a veřejný život v obci Medlov v období po roce 1989. Studie se zabývá problematikou místní samosprávy v uvedené obci, která leží v Olomouckém kraji.

Cílem této diplomové práce je tedy v rámci zvoleného tématu:

- 1) Charakterizovat hlavní socioekonomické ukazatele obce a vyhodnotit jejich vliv na vývoj a fungování místní samosprávy a veřejného života.
- 2) Identifikovat aktéry veřejného života a politického procesu v obci (místní politické subjekty, zájmové skupiny, občanská sdružení, podnikatelské subjekty apod.).
- 3) Definovat charakter rozhodovacího procesu místní samosprávy – role spolků a místních politických subjektů na veřejný život, samosprávu a rozvoj obce.

K výzkumu samosprávy na komunální úrovni lze přistupovat pomocí dvou hlavních směrů. Jedním z těchto směrů je tzv. pohled shora neboli holistický pohled, pro který je charakteristické, že se ke komunální politice staví jako k nejnižší úrovni politického celku. Protože je však práce postavena jako jednopřípadová studie, využívá druhého směru, tzv. pohledu zdola, který zohledňuje místní specifika a vychází z tvrzení, že komunálních politik je tolik, kolik existuje obcí (Fiala, Šaradín, 2005, s. 163).

K získání potřebných dat byly využity dvě základní techniky, kterými jsou studium dokumentů a dotazování. Ke studovaným dokumentům patřila zejména odborná literatura, zabývající se danou problematikou, kronika obce, rozpočet a závěrečný účet obce, volební program kandidujících stran, výsledky voleb, místní periodikum „Obecní zpravodaj Medlov“ a další. Informace byly získávány z Obecního úřadu Medlov, dále z internetových zdrojů, zejména ze serveru Českého statistického úřadu, jehož údaje tvoří základ demografického a ekonomického charakteru obce, a ze stránek věnujících se volbám v České republice (ČSÚ, 2014b), ze kterých byly získány potřebné informace o volebních výsledcích od roku 1994 do roku 2014. Dotazování probíhalo formou nestandardizovaného interview, při němž se navazuje přímý komunikační kontakt se zkoumaným subjektem, v tomto případě s aktéry místního politického dění, které jsem požádala o sdělení potřebných doplňujících údajů. Okruhy otázek jsou součástí přílohy č. 9. Dalším použitým standardním metodologickým postupem byla komparace, tedy srovnání, porovnání.

3 Komunální politika obce Medlov

Obec Medlov se nachází v části střední Moravy, v Uničovské kotlině, administrativně náleží pod okres Olomouc, patří mezi nejstarší obce tohoto okresu. Obcí s rozšířenou působností je necelých 5 km vzdálené město Uničov (Matoušek, 2014).

Medlov je integrovaná obec zahrnující kromě svého území také 3 místní části, kterými jsou Králová, Hlivice a Zadní Újezd.

Pro všechna sledovaná období bylo voleno 15 členů zastupitelstva obce. Obec splňuje rovněž podmínku pro volbu rady, která má v Medlově nejnižší možný počet členů, tedy 5. V každém volebním období probíhaly volby ve 4 volebních okrscích (Medlov, Hlivice, Králová, Zadní Újezd).

Z celého politického spektra se v obci Medlov nepravidelně objevují kandidátní listiny politických stran KDU–ČSL, ODS a ČSSD. Ani jedna z těchto politických stran nekandidovala každé volební období a v obci nemá místní sdružení.

Politická strana KDU–ČSL kandidovala v roce 1994 v koalici s ODS, samostatně až v posledních konaných komunálních volbách v roce 2014. Politická strana ODS, s výjimkou této vytvořené koalice, kandidovala pouze v roce 2002 stejně jako ČSSD, která v jiných komunálních volbách již nekandidovala. Obě strany získaly shodně po 2 mandátech. Z toho vyplývá, že celostátní politické strany nemají silnou pozici a rozhodující vliv na dění v obci.

Dalšími subjekty, které od roku 1998 pravidelně vystupují v komunálních volbách, jsou sdružení nezávislých kandidátů. V roce 1998 kandidovala pouze 2 sdružení nezávislých kandidátů – sdružení „Za trvalý rozvoj a prosperitu našich obcí“ a sdružení nezávislých kandidátů, které bylo založeno těsně před volbami.

V roce 2002 kandidovaly v obecních volbách tři subjekty (ODS, ČSSD a sdružení nezávislých kandidátů), tedy i nejvíce kandidátů (44) ze sledovaných období. Naprostou většinu mandátů (11) získalo sdružení nezávislých kandidátů „Za trvalý rozvoj a prosperitu našich obcí“.

V roce 2006 kandidovala pouze 2 sdružení nezávislých kandidátů. Obě sestavila kandidátní listinu s plným počtem kandidátů, absolutní většinu mandátů získalo již tradičně sdružení nezávislých kandidátů „Za trvalý rozvoj a prosperitu našich obcí“, a to v poměru 14:1.

V roce 2010 se objevuje nové sdružení nezávislých kandidátů pod vedením Ing. Jana Zahradníčka s názvem „Rozvoj pro obec, vstřícnost pro občana“, které získalo 9 mandátů, a tím se mu jako prvnímu od roku 1998 podařilo získat větší počet mandátů než sdružení „Za trvalý rozvoj a prosperitu našich obcí“ pod vedením Bohumíra Bergera. Toto volební období také přineslo změnu starosty obce, kterým se stává Ing. Jan Zahradníček.

Poslední komunální volby se konaly v říjnu 2014, kdy kandidovaly dva subjekty, a to sdružení nezávislých kandidátů „Rozvoj pro obec, vstřícnost pro občana“ v čele s Ing. Janem Zahradníčkem, současným starostou obce, a KDU–ČSL, které naposledy kandidovalo v koalici spolu s ODS v roce 1994. Počtem mandátů 11:4 získalo absolutní většinu sdružení nezávislých kandidátů a starostou byl zvolen jako v předchozích volbách současný starosta obce Medlov.

Obec Medlov potvrzuje pravidlo, že volební účast v nejmenších obcích se podle Českého statistického úřadu pohybuje na výrazně vyšší úrovni, než je celorepublikový průměr. V roce 1994 byla volební účast nejvyšší, v následujících obdobích dochází postupně k jejímu snižování. Poslední konané komunální volby zaznamenaly ze všech sledovaných období nejnižší volební účast, která byla srovnatelná s průměrem volební účasti celé České republiky (ČSÚ, 2014b).

4 Závěr

Obec Medlov, spolu se třemi místními částmi (Králová, Hlivice a Zadní Újezd), je zemědělská obec Olomouckého kraje, okresu Olomouc a spadá pod obec s rozšířenou působností Uničov. Do roku 1990 byla součástí střediskové obce Troubelice. Po osamostatnění došlo k výrazným změnám nejen v oblastech veřejné infrastruktury, ale také v občanské vybavenosti, která zcela jistě přispívá ke zlepšení životní úrovně a kvality života všech obyvatel obce, včetně místních částí. I přes některé nedostatky lze konstatovat, že obec vzhledem ke své velikosti disponuje velmi dobrou občanskou vybaveností.

Počtem obyvatel (kolem 1600) spadá tato obec na základě klasifikace podle Petra Jüptnera do nejmenších obcí (do 1700). V těchto obcích se předpokládá kandidatura nezávislých kandidátů a jejich sdružení, zastoupení politických stran je minimální, většinou se vyskytují nanejvýš dvě strany, které se zpravidla formují těsně před komunálními volbami. Tato skutečnost byla potvrzena, neboť sdružení nezávislých kandidátů se od roku 1998 pravidelně vyskytují v komunálních volbách a zaujímají dominantní pozici. V polovině ze sledovaných komunálních voleb (1998, 2006, 2010) se dokonce kromě těchto sdružení nevyskytuje žádná z celostátních politických stran.

Velmi významnou osobností, která má výrazný podíl na rozvoji obce, byl starosta obce Bohumír Berger, který v jejím čele stál bez přestávky dvacet let, od obnovení obecní samosprávy (1990) do voleb roku 2010, což je z pohledu komunální sféry poměrně dlouhá doba. V roce 1993 přišel s velmi významným podnikatelským záměrem, vybudováním skládky odpadů, která přináší nemalé příjmy do rozpočtu obce a umožňuje uskutečňovat mnoho investičních akcí, které mají příznivý vliv na další vývoj obce a díky kterým se tato znovu obnovená obec významně proměnila.

Participace obyvatel na veřejném životě obce se projevuje jednak aktivní účastí na zvelebování obce, jednak také volbou zastupitelstva, které jejich plány a požadavky realizuje. Lze tedy konstatovat, že občané obce hodnotí práci místního zastupitelstva pozitivně, zastupitelé jsou znovu voleni na základě vykonané práce v předchozím období. Volební účast v komunálních volbách je vysoká, i když dochází k jejímu postupnému snižování. Vysoká volební účast ve srovnání s celorepublikovým průměrem je v obci zaznamenána v prvním i druhém kole voleb do Senátu ČR (44 % oprávněných voličů obce), kdy jedním z kandidátů těchto voleb byl i současný starosta obce Medlov.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

- [1] BALÍK, S. *Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada Publishing, 2009; ISBN: 978-80-247-2908-4.
- [2] BALÍK, S. *Metodologie výzkumu komunální politiky*. In: Fiala, P., Strmiska, M. (Eds.) *Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody*. Brno: Institut pro srovnávací politologický výzkum Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity, 2005. 267 s.
- [3] BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J., HAJNÝ, P., KOPŘIVA, R., NEUMANOVÁ, T. (Eds.). *Obce jako aktéři politického procesu*. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2005. 93 s.
- [4] ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Praha: Grada Publishing, 2010. 224 s. ISBN 978-80-247-3061-5.
- [5] DŘÍMALKA, F. *Na cestě k rozvoji a prosperitě*. Medlov: Obec Medlov, 2010.
- [6] HWOZDECKÁ, Z. *Formování orgánů místní samosprávy v obci Troubelice*. Bakalářská práce. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2013. Vedoucí práce Jan Čopík.
- [7] JÜPTNER, P. *Komunální koalice a politické modely*. In *Politologická revue*, č. 2, 2004; s. 80–101; ISSN 1211-0353.
- [8] OUTLÝ, J. *Volby do zastupitelstev – vývoj a souvislosti*. In *Politologická revue*, č. 2, 2003; s. 17–44; ISSN 1211-0353.
- [9] VANÍČEK, J. *Lokální politika*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, 2009. 82 s. ISBN 978-80-7248-558-1.

Internetové zdroje

- [10] ČSÚ. Český statistický úřad. [online]. 2014a. [cit. 2014-10-23]. Dostupné z: www.czso.cz.
- [11] OÚ MEDLOV. Oficiální stránky obce Medlov. [online]. 2014. [cit. 2014-12-27]. Dostupné z: www.obecmedlov.cz.
- [12] ZŠ A MŠ MEDLOV. Výroční zpráva o činnosti školy 2013–2014. Medlov: ZŠ a MŠ Medlov, 2014. Dostupné také online na: <http://www.zsmedlov.cz/vz2014.pdf>.
- [13] MIKROREGION UNIČOVSKO. Mikroregion Uničovsko. [online]. 2014. [cit. 2014-12-28]. Dostupné z: unicovsko.cz/mikroregion.
- [14] MAS UNIČOVSKO, o. p. s. O nás. [online]. 2015. [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: <http://unicovsko.cz/ops/>.
- [15] ČSÚ. Výsledky voleb a referend. In *Volby.cz*. [online]. 2014b. [cit. 2014-12-22]. Dostupné z: www.volby.cz.
- [16] SENÁT PARLAMENTU ČR. Jak se volí do Senátu. [online]. 2014. [cit. 2014-12-04]. Dostupné z: http://www.senat.cz/senat/volby/jsv.php?ke_dni=23.3.2015&O=10&lng=c z.